

SOSYOLOGCA

OCAK-HAZİRAN 2013

CİLT:3 SAYI: 5

ISSN: 2146-5207

YİRMİNCİ ASIRDA ÂLEM-İ İSLÂM VE AVRUPA SİYASETİ (2)

Mihridin Arusi (Filibeli Ahmed Hilmi)

Çevrimyazı: Bedri Mermutlu

Özet: Dünya siyasetinde her millet farklı milletlerde ilişki içerisinde. Bu ilişki sıklıkla dinler düzeyinde de gerçekleşmektedir. Her devlet kendi kimliğini korumak ve yüceltmek için çaba göstermektedir. Bu durum da günümüzde politikalar ile yürütülmektedir. Bu yazımızda Rusya, Fransa ve İngiltere'nin yürütmüş olduğu politikalar incelenecektir. Bu devletlerin İslam coğrafyası ile olan ilişkilerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Siyaset, Rusya, Fransa, İngiltere.

ISLAM AND EUROPEAN POLICY IN THE TWENTIETH CENTURY (2)

Mihridin Arusi (Filibeli Ahmed Hilmi)

Çevrimyazı: Bedri Mermutlu

Abstract: In world politics, every nation is in a relationship with different nations. This relationship often takes place at the level of religions as well. Each state strives to protect and glorify its own identity. This situation is carried out with policies today. In this article, the policies of Russia, France and England will be examined. The relations of these states with the Islamic geography will be mentioned.

Keywords: Islam, Politics, Russia, France, England.

YIRMİNCİ ASIRDA ÂLEM-İ İSLÂM VE AVRUPA SİYASETİ (2)

Mihridin Arusi (Filibeli Ahmed Hilmi)
Çevrimyazı: Bedri Mermutlu

İkinci Kısım Avrupa Siyaset-i Umumiyesi - Yirminci Asırda

Her Devletin Meslek ve Maksadı

Rusya

Rusya hükümetinin tarihî ve millî bir siyaseti vardır ki ne zamanın değişmesi ve ne de dıçar olduğu mağlubiyetler ve müşkülât, onu bu siyaseti takipten feragat ettirememiştir.

Burası pek tabiidir, zira Rusya hükümetini meydana getiren bu siyaset olduğu gibi bugünkü içtimai durumu ve ekseriyet-i milliyesinin halet-i ruhiyesi ve hat-ta Avrupa entrikası başka türlü bir siyaset takibinden Rusya'yı men ediyor. Rus-ya hükümeti, dukalık ve saire gibi ehemmiyetsiz eşkâli itibariyle pek yeni değil-se de gösteriş ve azameti ve mühim bir hükümet şeklini alışı çok yenidir. Bu aza-met gayet süratle ve şaşılacak bir kolaylıkla meydana geldi. Acaba nasıl?

Bu sualin cevabını iki muhtasar cümle ile verebiliriz: İslâmiyeti ve Türk unsu-runu kahretmekle.

Bu günkü Rusya'nın en büyük ve en mühim kısımlarını Türklere alınan Müs-lüman vatanları meydana getiriyor: Besarabya, Kırım, Kazan, Ejderhan, Kafkas-ya, Buhara, Hive, Orta Asya, Türk Sibiryası hep bu kabildendir. Mamafih Müs-lümanlara ve bilhassa Türklere kaybettirdiği memleketler bu kadarla da kalmaz. Bosna ve Hersek, Romanya, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan gibi bölgelerin eli-mizden çıkmasına en birinci amil Rusya oldu. Rusya hükümetinin Avrupa muva-zenesinde yeri ve ehemmiyeti varsa da kendisi bir Avrupa hükümeti olmaktan zi-yade bir Asya, bir Şark devletidir. Kendisinin faaliyet alanı Şark ve Asya'dır.

Rusya hükümeti hakkında doğru bir fikir edinebilmek üzere kendisini her iki suretle yani "bir Avrupa hükümeti - bir Asya hükümeti" gibi iki nokta-i nazarla muhakeme lazımdır.

Evvela birinci şekli ele alalım. Rusya ahalisi yekdiğerine ırk, din, lisan ve ta-rih bakımından yabancı muhtelif unsurlardan mürekkep olup bunlar, irfan sevi-yesince dahi birbirinden çok farklıdırlar. Hakim millet Ruslardır, mamafih bunlar da aydınlaşmış şehirliyle son derece bedevi ve mutaassıp avam ve köylülere ay-

rlmış olup birinciler, Avrupa'nın en ileri halkından sayılırken ikinciler, Asya'nın en aşağı halkıyla müsavidir. Rusya hükümeti itaatkâr bir ekseriyeti teşkil eden bu ikinci sınıf Ruslara istinat etmekte ve bu cahil ekseriyet ile hükümetin "siyasi halinin gayesi" aynı şeyden ibaret bulunmaktadır. Bu hayalî gaye belli başlı şu fi-kirlerden müteşekkildir:

1. Rus olmayan unsurları Ruslaştırarak,
2. Rusya'da yalnız Ortodoks Hıristiyan mezhebini bırakarak,
3. Slav ırkından olan muhtelif kavimleri Rusya nüfuzuna tabi etmek,
4. Rusya'da yalnız Rus lisanını bırakarak.

Rusya hükümetinin Avrupa işlerinde olan iktisadi alâkası dışında kalan alâka-ları, Almanya, Avusturya hükümetlerinin savlet ve hücumlarından masun kala-bilmek, Balkan ve Türkiye işlerinde nüfuz sahibi olmak gibi iki mühim kola tak-sim edilebilir. Buraları siyasetle az çok iştigal eden herkesin malumudur. Lâkin her-kesin tamamen malumu olmayan cihetler, Rusya ile Almanya arasında mevcut olan münasebetin içyüzüdür ki bunun hakikatine hiçbir vakit görünüşteki durumlara bakmakla ulaşılamaz. Hatta diyebiliriz ki görünen durumlardan çıkarılabilecek ne-ticeler, dediğimiz hakikatin taban tabanına zıddıdır.

Prens Bismark'ın maharet ve siyasi kudretiyle Avrupa muvazenesinde yalnız ve nüfuzsuz kalmış olan Fransa, birçok fedakârlıklara katlanarak ve özetle iflâsa yüz tutmuş olan Rusya'ya pek mühim meblağlarla borç vererek evvela bir itilaf-ı müsenna (ikili itilaf) vücuda getirdi. Bu itilafın Avrupa'daki vazifelerinden biri de Almanya'ya mukavemetten ibaret idi. Sonra bu itilafa İngiltere de dahil olarak Almanya ve ittifak-ı müselles'e (üçlü ittifak) karşı bir itilaf-ı müselles husule gel-di. Artık Almanya çekinmeden Fransa'yı tehdit edemezdi.

Sonra da işin içinde İngiltere ve Fransa'nın o vakitki Rus donanmasıyla birleş-mesinden meydana gelecek dehşetli pek heybetli bir "itilaf-ı müselles" donanma-sı var idi ki Almanya ticareti ve buna bağlı olarak Alman milletinin maişeti bu do-nanmanın emrine tabi kalmıştı.

İşte bütün bu ahvalden haklı bir mantık ile çıkarılacak neticeler mucibince Rus-ya'nın Almanya'ya düşmanlık ilan eylediğine ve Almanya'yı rahatsız etmek için onun düşmanlarıyla işbirliği ettiğine hükmolunabilirdi. Bilhassa o vakit iş başın-da Izvolski gibi Alman düşmanlığıyla tanınan bir hariciye nazırı bulunduğu göz önünde tutulursa...

Lâkin işin hakikati bunun tamamıyla aksinedir!

Biz, ispata çalışacağız ki bütün bu komedyaya mahir ve dehşetli Almanya'nın ter-tibiyle oynanmıştır! Bu maksat için evvela atideki düsturları ispat etmemiz lazım:

1. Rusya, Almanya'nın bir nevi müstemlekesidir.
2. Rusya İmparatorluk hanedanı, Almanya kayserlerinin "vasal-tabî" ıdır.
3. Rusya'nın mukadderatını sevk eden mütefekkirler heyeti, ekser mülki ve as-keri ricali ya Alman veyahut Almanlaşmış adamlardır.
4. Rusya yüksek sınıflarındaki fikir ve terbiye Alman medeniyetinin mahsulü-dür.

5. Rusya'nun hayat ve mematı Almanların elindedir.

Rusya, Almanya'nın bir nevi müstemlekesidir. Rusya gayet geniş bir imparatorluk olup servet kaynakları sonsuzdur. Fenniyat, sanayi ve iktisat işlerinde kullanılmak için kâfi derecede amillere malik olmadığından bu boşluğun yerini Almanlar doldurmaktadır. Rusya sanayi ve iktisadiyatı Almanların elindedir.

Rusya çarları aslen Almandırlar. Cedleri Almanya'nın küçük prenslerinden biri idi. Almanya imparatorlarına karşı çarlar her vakit "manevi tabiiyeti hatıra getiren bir sevgi ve hürmetle merbut" kalmışlardır. Almanya, her vakit Rusya'ya yardım etmiştir. Rusların bütün son zamanlardaki muvaffakiyetleri Almanya'nın muvafakatleri sayesinde ve rızasında husule gelmiştir. Ve bu muvaffakiyet hiçbir vakit Almanya'nın kabul ettiği derecenin üstüne çıkamamıştır. Rusya çarları Alman'dırlar. "Hissen, terbiyeten ve lisanen" Rusya imparatorluk sarayıyla bir Alman kraliyet sarayı arasında hiçbir fark yoktur. Rusya ve Fransa arasında itilaf akdolunduğu vakit bile Rusya İmparatoru Fransa'yı ziyarete giderken evvela Berlin'e uğrar, Kayser'e karşı "temin ve teyid-i müvalât ve tabiiyet eder, Alman üniformasıyla Alman ordusuna resm-i geçit yaptırır, sonra Fransa'ya giderdi!".

Bu tavırlar, bu hareketler son derece manidar ve ayan iken Fransa siyasetinin düştüğü inhitat zemini bütün Fransızlara gurur ve iftihar körlüğü vermekte ve Fransızlar bütün paralarını şimal ayısının yem torbasına dökmekte idi.

İtilaf-ı müsellesin "esas ve billhassa Fransa'nın emel ve ümitleri nokta-i nazarı itibariyle" nasıl boş komedyâ olduğu, Fas ihtilafı dolayısıyla Almanya'nın aldığı vaziyetten tamamıyla anlaşılmuş idi. Almanya, Fransa'yı ilan-ı harple tehdit etti, İngiltere'nin Fransa'yı teşviklerine rağmen, Rusya'nın mutedilane vaziyeti (!) Fransa'nın cesaretini kırdı, Almanya'ya boyun eğdi! Artık sabit olmuştu ki Almanya, karada olacak işlerde itilaf-ı müsellese beş paralık bile kıymet takdir etmiyor! Niçin? Çünkü Almanya, Rusya'nın kendi aleyhine hareket edemeyeceğine emin olduğu gibi Rus ordu ve donanmasının hiçbir hakiki kıymeti kalmamış olduğuna da vakıf idi. Zahiren her ne şekil peyda olursa olsun, Rusya ve Ruslar, başta imparatorları olduğu halde Almanya'nın muhibbi, zaruri ve tabii müttefiki, Fransa ve hele İngiltere'nin tarihinin ve vicdanının yabancısidir.

Almanya her ne vakit isterse, Rusya'yı rahatsız edebilir. Rusya'nın müstebit idaresi altında inleyen milyonlarla Lehliyi, Rusya'nın haricen meşgul olduğu sıralarda itaat altında kalmaya mecbur eden, bu fedakâr ve cesur milleti ihtilâlden men eyleyen, Alman orduları korkusudur.

Lâkin Rusya'yı büyük teşebbüsler halinde düşündürcek ihtilâl amilleri yalnız Lehliler değildir. Ermeniler, Kafkasyalılar, Finlandiyalılar, Tatarlar ve daha nice mazlum kavimler ve hepsinden mühimi olarak, müfrit sosyalist ve nihilist olan bizzat Rus gençleri, Rusya'yı son derece zayıf ve tam manasıyla aciz bırakmaktadır. Almanya, her ne vakit isterse Lehistan'da bir ihtilâl çıkartabilir. Bu ihtilâlin sirayet çerçevesini genişletmek ise kendi kendine olabilecek tabii gelişmelerdendir.

İşte bu mücmel izahattan anlaşılır ki, azamet ve görünüşü hakiki olmaktan ziyade kuru bir nümâyîş, sahte bir kabartıdan ibaret ve hava ile dolu bir balona ben-

zeyen Rusya'ya, ne İngiltere, ne Fransa hiçbir fenalık etmeye muktedir değilken, Almanya, onun mukadderatına tam manasıyla hakimdir.

Rus-Japon muharebesi vakıa İngiltere'nin mahirane bir tertibi şeklinde zuhur etmiş ise de yanlış görmekten vazgeçilirse, bundan dahi en ziyade Almanya'nın istifade ettiği meydandadır. Zira Rusya'nın bir tokat yemesi, İngiltere için dolayısıyla faydalı olup Almanya için ise bu fayda son derece büyüktür. Uzak Şark'ta bir Japonya peyda olması İngilizleri şiddetle düşündürecek meselelerden olduğunu unutmayalım. Halbuki Almanya'nın Rusya'ya tahakkümü yalnız bu kadarla kalmaz. Osmanlı İmparatorluğu'yla Almanya arasında duran ve cereyan edecek muamele, Rusya mukadderatına en büyük bir tesiri ika eylemek mahiyetini haizdir ki bundan ileride bahsedeceğiz. Şu halde birkaç sual varit olur:

Almanya, itilaf-ı müsellese men edemez miydi? Ve buna muktedir idiyse kendi aleyhinde böyle bir itilaf akdine niye müsaade etti? Bu iki sual zahiren ne derece parlak ise hakikatte o derece sönüktür. Bu itilaf-ı müsellese, herkesin zannettiği gibi Almanya aleyhinde bir fiil değildir, bilakis!

Almanya'nın bu itilaftan kendi lehinde ümit ettiği faydalara gelince, bunlar da aşağıdaki gibidir:

1. Muvazene-i düveliyede şaşkın bir dul kadın vaziyetini alan Fransa'yı bu itilafın hiçliğine güvendirerek çürük bir vaziyete sokmak.

(Bu hakikat, yukarıdaki bildirdiğimiz üzere Fas meselesinde tamamen anlaşılmuş olduğu gibi sonradan Rusya-Almanya itilafında, Rusya'nın garp hududundaki ordularını geri çekmesi ve Lehistan istihkâmlarını iptal eylemesi ile de sabit olmuştur.)

2. Fransa'nın milyarlarını Rusya'ya akıtmak.

(Bundan, Almanya'ya ne fayda var, denilebilirse, cevap veririz ki: bu milyarların büyük kısmı sessizce Almanya'ya geçmiştir. Almanya zengin değildi. Faal ve çalışkan Alman milleti fazla sermayeye muhtaçtı. Almanya bu sermayeyi ne Fransa ve ne de İngiltere'den çekemezdi. Bu yüzden pek mahirane ve çok muvafık bir vasıta ile bu sermayeleri alık Fransa'dan tedarik etti. Rusya muazzam meblağın bir kısmıyla Almanya'ya harp mühimmatı vesaire sipariş etti. Ve her ne suretle sarfiyatta bulundu ise hepsinde Alman iktisadiyatının delâlet ve istifadesi vardı.)

3. Rusya'yı, İngiltere ile olan itilafından istifade ederek İngiliz müstemlekelelerine doğru biraz daha ilerletmek ve İngiltere'ye karşı Rusya'ya daha tehditkâr bir vaziyet aldirtmek.

(Filtvaki İngiltere'nin bütün korkuları Rusya'nın Hint hududuna yaklaşmasından ibaret ve bütün gayreti bu yaklaşmayı engellemeye sarf edilmişken İngiltere-Rusya itilafı sayesinde bunun aksi hasıl olmuştur. Bugün Rusya, evvelki vaziyetine nispetle Hindistan'a daha yakın bulunuyor. Zira İran'ın yarısı işgali altındadır. Ve bir tuhaflık olarak Rusya bu istilâ adımını İngiltere'nin muvafakat ve yardımcılığıyla atmıştır.)

4. İngiltere ve Fransa hükümetlerini kendi hakiki hürriyetperverlerinin gözünden düşürmek.

(Rusya İmparatoru'nun ziyareti aleyhinde İtalya, İngiltere ve Fransa'da yapılmaya teşebbüs edilip bin türlü müşkülâtle men olunan nümayişler bu davanın şahididir.)

5. İslâm'ın tarihî düşmanı olan Rusya ile İngiltere'nin Şark meselelerinde yakınlaşması ve İngiltere'nin Rusya'ya İslâm'ı ezmek hususunda muaveneti, İslâm âleminin İngiltere'ye infialine ve sonuç itibariyle İngiltere'yi müşkülâta düşürecek karışıklık ve ihtilâllerin zuhurunu mucip [olacaktır].

(Bu da kısmen hazırlanmıştır. İran meselelerinde İngiltere'nin ittihaz ettiği siyaset ki Rusya ile İran'ın bölünmesinden ibaret idi, bütün İslâm âlemi ve bilhassa Hind'in şiddetli protestolarını celp etmiş, ihtilâl emareleri baş göstermiş ve İngiltere'yi hareketini değiştirmeye mecbur eylemiştir.)

İşte Rusya'nın itilaf-ı müsellese girmesinden Almanya için bu kadar büyük faydalar tasavvur olunduğundan, engellenmesi için hiçbir şey yapmadıktan başka bunu olabildiğince kolaylaştırmıştır.

Şimdi de Rusya'nın bir Asya hükümeti olması itibariyle siyasetini tetkik edelim.

Rusya'nın tarihî ve millî siyaseti Yakın Şark'ta bir çok muvaffakiyete nail olduktan sonra düvel-i muazzamanın ve bilhassa İngiltere ve sonra Almanya'nın iğrar ve telaşını mucip olmuştu. Rusya'nın emeli derin bir uykuya dalmış olan Osmanlı hükümetini yutmaya münhasır idi. Bu ise müstemlekelerinden dolayı İngiltere'nin, birçok sebepler ve bilhassa iktisadiyat dolayısıyla Almanya ve Avusturya'nın ve Kudüs'ten dolayı hiç kimsenin işine gelmiyordu. Bu yüzden Rusya'nın doymak bilmez hırsına yutulamayacak kadar büyük bir parça gösterildi: Asya'nın kuzey yarısı ve Uzak Şark. (Nasıl ki Fransa faaliyetini Avrupa'da söndürmek için Fransızların millî izzet-i nefsi okşanarak evvela Tunekin ve sonra Afrika çöllerine, Bismark tarafından sevk edildiği gibi.)

Rusya, içinden çıkılmayacak bir işe sevk edilmişti. Mamafih uyanma derecesi ve terakkisi henüz takdir edilemeyen Japonya tarafından, kendisini bir çeyrek asır toplayamayacak derecede müthiş bir sille yemesi üzerine Rusya bir aralık şaşaladı. Ne yapacağını kestiremiyordu. Mamafih Rusya için harici siyasette atalet mümkün değildi. Lâkin Osmanlı inkılâbı, İran uyanışı Rusya'yı korkutmuş ve bir kat daha şaşırtmış idi. Bu iki İslâm devletinin kuvvetlenmesinden hasıl olacak en ehemmiyetsiz netice, Rusya'yı öz vatanında mahpus bırakmak ve cenuba doğru inmesini gayrimümkün kılmak idi. İş bu kadarla kalmayabilirdi; Osmanlı ve İran inkılâbı yüzünden iki mezhep ve iki millet bir kardeşlik ittihadına dönüşebilirdi. Bu da bütün Türklerin, diğer bir tabirle Turanîlerin ittihadını mucip olabilirdi ki bu halde bile Rusya'nın Avrupa'ya hapsedilip kalması zaruri olurdu. Sonra da yalnız Rus Avrupası'nda on beş milyon Müslüman mevcut olup bunların birleşik bir Müslüman kuvvetten, velev manevi olsun, himaye görmeleri din ve milliyetlerini kaybetmemelerine sebep olacaktı ki bu da Rusya'nın iki asırlık kanlı mesaisinin iflas ile neticelenmesi demektir.

İşte bu ıztırların bir araya gelmesidir ki Rusya'nın yeniden serserice bir siyaset ile cenuba doğru saldırmasını gerektirdi. Diğer bir tabirle Almanya'nın bu bapdaki arzusuna tabi olmakta muztar kaldı...

Rusya'nın İran'a saldırısından maksadı ikidir. Birisi şimalini işgal ederek Osmanlı Türklük âlemiyle Orta Asya Türklük âlemini, hilâfet makamıyla Asya Müslümanlarını buluşturan hattı kesmek ve ikiye ayırmak. Diğeri intibah ve terakkiyi mümkün olduğu kadar söndürmek ve hiç olmasa "mahallî ve mevzii" bırakmak.

Halbuki böyle bir emelde Rusya'nın ne derece muvaffak olacağı henüz kestirilemiyorken işin içinde bir de Çin Uyanışı çıktı! Artık Rusya için, iki şeyden birini seçmek zaruret hükmünü alıyordu: ya her çi bâd âbâd (ne olursa olsun) diyerek Uzak Şark ve Orta Asya ve İran'daki mevkiini muhafaza ve idame etmek üzere yeniden meydana atılmak, veyahut ta ihtiraslardan, istilâ heveslerinden feragatle iç islahatıyla meşgul ve şimdiki mülkü ile yetinmek.

Rusya bu ikinci fikre bir türlü yanaşamıyor, böyle bir siyaseti hayalî gayesinden istifa manasına alarak bir türlü razı olamıyor. İş bu dereceye gelince Almanya'nın mahirane siyaseti oyununu oynadı. Türkiye de Almanya'ya karşı ortaya koymaya çalıştığı engellemeden vazgeçince Rusya'yı davet etti. Mukabilinde İran, Uzak Şark ve Çin işlerinde Rusya'yı serbest bıraktı. Müşkülât zamanlarında Rusya'yı ezme kalkışmayacağını Kayser, Çar'a temin etti. Alman hududundaki Rus orduları öteye beriye ve Kafkasya'ya nakledildi. Demek ki bugün Rusya, tekrar adeta resmen Almanya ile ittifak etti; ve itilaf-ı müselles, tarihî bir hatıra haline girdi...

Fransa

Fransa, pek sarp bir yokuşu intihap etmişti. Servet ve zekâca İngiliz ve Almanlara üstün olan Fransızlar, karada Almanları, denizde İngilizleri tepelemeye mecbur idi. Kaldı ki bu iki emelin her ikisi Fransa'nın yapamayacağı işlerden idi. Çoktan beri İngiltere bahriyesi, Fransa'ya pek çok üstün gelmişti. (Faşoda meselesinde İngiltere, dehşetli donanmasına bir "hazır ol!" emrini vermekle Fransa'yı ricate mecbur ettiği ve biraz sonra da Fransa'yı itaatkâr bir peyk gibi siyasetine ve emellerine muavin eylediği hatırlansın.) Yalnız henüz ittihat etmemiş olan Almanlarla Fransızlardan hangisinin diğere üstün olduğu kestirilemiyordu.

Prusya-Fransa muharebesi bu tereddütleri izale etti, denizde birincilik İngilizlerde kaldığı gibi karada birincilik te Prusya etrafında birleşmiş olan "Almanya Kayserliği"nde kaldı.

Lâkin Bismark'a bu kadarı kâfi değildi. Almanları en zirve güce ulaştırmak için Fransa kuvvetinin Avrupa dışına sevki ve Fransa'nın başına yeni meşgaleler çıkarmak lazımdı. Jules Ferry'nin hayalperest siyaseti sayesinde Almanya'nın bu arzusu yerine geldi. Fransa, Tunus'u işgal ile beraber Tunekin'e milyonlar ve mühim kuvvetler gömdü. Sonra da İngiltere ile yüz senedir başladığı "müstemlekeleştirme yarışı" siyasetine hatime çekmeye mecbur oldu. Afrika İngiltere, Fransa ve Almanya arasında taksim edildi. Bu taksimde tabii en iyi pay İngiltere'ye, en cesimi Fransa'ya, en fena ve küçüğü Almanya'ya ve en havai ve hayalisi İtalya'ya isabet etti.

Bu, İtalya'dan başkasının pek ziyade işine geliyordu. Almanlar, Fransızların intikam alabilmek sevdasına düşmelerinden ve kendilerince lüzumsuz bir muharebeye girişmek mecburiyetinde kalmadan kurtuldu.

İngiltere de çok memnun idi, zira Fransızların müstemleke işlerindeki istikrarlılıklarını güzelce bildiğinden onları kendisine ciddi rakip görmüyordu. Bununla birlikte Afrika'nın zaptı ve muhafazası kabil olmayan çölleri mukabilinde Mısır'ın işgalini Fransızlara kabul ettirmesi yüzünden Fransa kuvvetini kendisine haddim etti. Bir halde ki Fransa artık kendi hesabına hareket edemez oldu. Bütün kuvvet ve servetini kâh İngiltere'nin, kâh Rusya'nın emellerini terviç için sarf etmeğe başladı. Şanlı bir tarihe malik olan Fransa için ne zelil ve adi vazife!

Bir taraftan İngilizlerin ihtiraslarına kuyruk olmak, diğer taraftan dünyanın en müstebit hükümetinin, en mutaassıp milletinin itaatkâr hadimi bulunmak... İşte Fransa Üçüncü Cumhuriyeti'nin düştüğü alçakça mezellet!

Fransa bütün fedakârlıklara "Alsas-Loren"i Almanlardan geri almak ümidiyle katlanmış sayılıyordu. Rusya'ya verdiği milyarların Almanya'ya intikal ettiğinin farkında bile olmuyor ve ihtiyaç halinde Rusya'nın Almanya'ya hücum edeceğine inanmak gibi emsalsiz bir safdillik besliyordu. Fas meselesi yüzünden Almanya'nın aldığı tehditkâr tavır üzerine Rusya'nın takındığı tutum Fransızların ne kadar aldandığını gösteriyordu... Artık Fransa'nın Almanya'ya bir ikinci defa -Fas meselesinde- boyun eğdiği gün Alsas-Loren'i istirdat hülyası olmuştu.

Yegâne rakibi olan Almanya'yı tepelemek ve hiç olmasa zayıflatmak ümidiyle İngiltere Fransa'yı Almanya aleyhine sevk etti; hatta Almanya sahillerine beş para kıymeti olmayan ordusundan asker çıkarmayı taahhüde kadar işi ileri götürdü. Fransa tamamen aldanmış idi ve hiç şüphe yok ki Almanya'dan bir ikinci tokat yiyecekti. Lâkin burasının İngilizlerce ne ehemmiyeti olabilirdi? Fransa'nın karada tepelendiği sırada kendisi Fransız donanmasının muaveneti ile Alman donanmasını mahvedecek ve müthiş rakipten hiç olmasa yarım asır denizlerde emin kalacaktı.

İngilizlerin bu sevimli dolabına Fransızlar tamamen düşmüşken Rusya'nın soğuk ve sakin kalması Fransızların cesaretini kırdı. Almanya'ya bir kere daha hücum edip te birkaç vilayet ve birkaç milyar daha vermekten ise, Alsas-Loren hülyasından vazgeçmeyi daha akıllıca bir hareket [olarak gördü]. Fransa'nın bir şey yapamayacağı tahakkuk etmişken şu son Rus-Alman itilafında Fransız siyasetinin ne gülünç hayallere kurban olduğu son ve kati bir suretle tahakkuk etti. Demek ki Fransa'nın milyarları, yirmi senelik mesai ve endişesi bir "hiç" ile neticelendi. Buraya kadar olan beyanatımız Fransa'nın Avrupa'daki siyasetine ilişkin olup şimdi de İslâm âlemine, müstemlekeler siyasetine geçelim!

Fransa, Cezayir, Tunus, Tüvat, Hugga, ekser Sudan memleketlerini müstemlekeleri sırasına koymuştur. Almanya'ya fena ve ufak bir pay ve İtalya'ya bir ümit (Trablus ve Bingazi!) verilerek Afrika, İngiltere ve Fransa arasında taksim olunmuştur. Diğer tabirle Müslüman Afrika gasp edilmiştir. Bu müstemlekelerin büyüklükçe Fransa'ya nispeti, bir filin bir kediye nispeti gibidir.

Acaba Fransa'nın bu cesametli müstemlekelerden halihazırda istifadesi nedir? Hükümet namına, hiç! Yalnız Avrupa'da kaybedilen mevki için bir teselli, milli izzet-i nefsi avutacak bir hayâl, bir serap! Lâkin bu serap, Fransa'ya çok pahalıya mal oldu. Avrupalıların elinden en evvel çıkacak müstemlekeler, Fransa payına düşen İç Afrika olacaktır. Büyük çöllerden, Avrupalılar için tehlikeli muhitlerden müteşekkil olan bu müstemlekelerin muhafazasına Fransa hiçbir vakit muktedir olmayacaktır. Vakıa şimdilik o yerleri istilâsı altına geçirdi. Lâkin bu muvaffakiyet, yerliler tarafından ortaya konan engellemelerin ehemmiyetsizliği sayesinde oldu. Bedevilik halinde olan Müslüman toplulukların elindeki silahlar, pek az kaval tüfekleriyle adi kılıç ve kargılardan ibaretti. Bu kabil silahlarla muntazam silahlı ve mitralyözlü Fransız müfrezelerine mukavemet mümkün değildi. Zaten bütün Orta Afrika'da cesim hükümetler yoktu. Küçük küçük emirlikler bulunuyordu. Bunları birbirine düşürmek, para ile iğfal etmek zor bir şey değildi.

Bütün bu sebepler dolayısıyla istilâ nispeten az para ve pek az Fransız fedasıyla icra edildi. Lâkin İngilizler, Almanlar, Fransızlar, Belçikalılar Afrikalıları silahlandırdılar. Bu medeniyet rehberlerinin her ayak attıkları yerlere ilk ithal ettikleri medeniyet eserleri, ruh ve vicdanı öldüren zehirli ispirotolarla bedenleri öldüren silahlardır!

Fransızlar, mahalli refaha çalışsalar, ahalinin din ve mukaddesatına riayet et-selerdi, ihtimal ki Orta Afrika'da daha ziyade payidar olurlardı. Lâkin gerek Rusların ve gerek Fransızların müstemleke usulü "mahalli ahaliyi cahil ve itaatkâr hayvan sürüsü, esir ordusu" halinde bırakmaya çalışmak, ahalinin ruhi ve fikri hayatını öldürmektir.

Bundan dolayıdır ki en gafil kavimler bile az zamanda gözlerini açıyorlar ve gaspçı cellatlarından nefret ediyorlar. Mamafih Afrika'nın uyanışı için başka amiller de yok değildi. Vakıa bu amiller başlangıçta müdafaa usulünü bilemiyorlardı, bu sebeple dehşetli ve büyük kuvvetler, Fransız istilâsına karşı hatırı sayılır bir engelleme ortaya koyamamıştı. Fakat bu ahval bugün pek çok değişmiştir.

Fransa'nın Waday Müslüman hükümetini evvelce istilâ edişi o derece kolaylıkla oldu ki buna şaşmamak kabil değildi. Halbuki ellerine biraz seri ateşli tüfek geçmiş olan Wadaylılar bir senedir Fransızları defalarca mağlup ettiler. Bu husus istikbalde işin ne olacağını pek güzel gösteriyor. Orta Afrika'nın Fransa elinden çıkışı Cezayir ve Tunus'ta dahi bir aks-i amel husule getirecektir. Bizim fikrimize göre Afrika, Fransa kuvvetinin makberi olup bu kanlı mezarı Fransa için hazırlayan İngiltere ve Almanya olmuştur.

Fransa'nın Asya'daki TuneKin, Hind-i Çinî müstemlekelerine gelince; buraların yakın bir zamanda Japonya veyahut Çin'in eline geçeceğine Fransızların da şüphesi yoktur.

Fransızlar, hiçbir vakit bu müstemlekelerin hatırı için donanmalarını mahvolmak tehlikesine koyamazlar, Rusya'nın yaptığı hataya düşerek bütün istikballerini bir ikinci Coşima muharebesiyle mahvetmeye razı olamazlar. Velhasıl Fransa'nın hangi nokta-i nazarla bakılırsa bakılsın, müstemleke işlerinde hiç geleceği yoktur.

Fransızlar, memleketlerinden taşacak kadar çoğalmıyorlar, bu sebeple müstemlekelerinin Akdeniz sahillerinde bulunanlarına bile külliyetli muhacir çıkaramıyorlar. Kaldı ki yirmi Fransa büyüklüğünde olan Orta Afrika ve Sahra müstemlekelerine hiç muhacir gönderemezler. Buna ne nüfusları, ne de iklim müsait değildir. Şu halde Fransa için yapacak en akıllıca iş, samimi bir hayırhahlıkla Afrika Müslümanlarını kendisine raptetmek, insani hizmetleriyle ehl-i İslâm'ın şükran ve minnetini celp eylemek iken o, bunun tam zıddını yapıyor. Fransa'dan kovduğu karga sürüsünü, yani papazları Müslüman Afrika'ya musallat etmiştir. Artık Avrupa'da nüfuzlarını icra edemeyen ve hükümete yol bulamayan papazlar, Orta Çağ'da yaptıklarını bugün Afrika İslâm âleminde yapıyorlar. Cezayir'de kapatılan ve tahrip edilen mescitler yüzlere ulaşmıştır. Din namına hareket etmeyen resmi ve siyasi kişilerinin ise icrasından çekinmediği yağmalar, birinci kitapta zikrolundu.

Bu sebeple Fransa, Müslümanların nefretine mazhar olmuştur. Burasını Fransızlar pek güzel bilirler. Şu halde müstemlekelerinde umumi isyanlar zuhuru korkusu, Fransızları daima düşündürcek ve daima Almanya ve hele İngiltere'ye karşı sakıngan ve mütevazi kalmasına sebep olacaktır. Bu sebeptir ki Fransa, Rusya gibi, birkaç vakittir iki büyük kuvvetin, Almanya ile İngiltere'nin oynadığı yok edici oyunda yordak vazifesi görmekte ve kendi hesabına çalışmamaktadır.

İngiltere

Yakın zamana kadar medeniyet âlemine yön veren ve bütün dünyanın mukadderatını yöneten İngiltere bugün dahi medeniyet âleminin en kuvvetli uzvudur. Vakıa bugün İngiliz kapanlarına bir sersem fare gibi tutulmayacak Almanya, Amerika ve Japonya gibi hükümetler mevcut olmakla beraber, İngiliz siyasetinin tesirlerinden azade kalmaya muvaffak olan hükümet hâlâ yoktur. Müthiş donanması, en ileri maharete sahip siyaseti, büyük serveti, İngiliz kavmine azim muvaffakiyetler temin etmiş ve etmekte bulunmuştur. Lâkin İngiltere'nin bugünkü kuvvetini meydana getiren siyaseti, hile ve kurnazlıktaki emsalsiz maharetidir. Filvaki İngiltere[nin] şükûh ve azameti, kahredilen ve yok edilen İslâm âleminin hazin makberi üzerine bina edilmiştir. Acaba İngiltere, İslâm âlemini bazı kuvvetiyle mi teshir etti? Ve bugün kendi memleketinden yüzlerce defa büyük ve yüzlerce defa fazla nüfusa malik memleketleri ezici silah kuvvetiyle mi itaat altında tutuyor? Hayır, hem bin kere hayır.

İngiltere'nin en müthiş donanması "hile ve ifsat" ve en kuvvetli ordusu "esir kavimlerdeki ahlâk bozukluğu" dur.

İngiliz fütuhâtı tarihini tetkik edersek, bu hakikati bütün dehşet ve iğrençlikle görürüz. Bir İngiliz ticaret kumpanyası Hindistan'da kabul görüyor. Şaşılacak kadar az bir zamanda bu kumpanya iki yüz yetmiş milyon halkı siyaset ve maharetinin oyuncağı yapıyor. Hind'in kuvvetli hükümetleriyle muharebeye girişecek hale geliyor. Artık zemin o derece hazırlanmış bulunuyor ki İngiltere hükü-

meti en küçük bir çabayla dünyanın en zengin memleketi ve en geniş kıtalarından biri olan Hind'e malik oluyor. İngiltere her girdiği yerde yerli ahalinin tamah ve ihtiras kesimine olanca kurnazlığıyla başvurup onlar vasıtasıyla geri kalan kitleyi esaret zinciri altında tuttuğu gibi yine onlar vasıtasıyla civar bölgeler ahalisini kahren ve cebren idaresi altına alır. İngiltere'nin bir mahkûm memleketi sakin bir şekilde itaat altında tutması için kullandığı usuller, Fransa ve Rusya usullerine çok mugayir ama daha müessir ve daha zararlıdır.

İngiltere, esareti altına aldığı kavimlere "zevk ve sefahata ait" hususlarda tam bir hürriyet verdiğinden başka gizli bir surette fevkalade yaygınlaşmasına yardımcı olur.

İngiltere istilâsına düşmezden evvel mahalli kanun ve adetlerden çekinerek alenen fisk ve fücra cesaret edemeyenlerin bu korkusu kalmaz... Mahkûm memlekette az zamanda Şark ve Garb'ın ittifakla meydana getirdikleri fisk ve fücurun hepsi alenen icraya başlanır. Hürriyetin bu şekli sayesinde zevk ü safaya dalan gafil ve mahkûm ahali, boynundaki esaret zincirini hissetmeyerek en rezil miskin bir hayatı sürükler gider. İngilizler, mahkûm kavmin sefih çoğunluğunu bu suretle oyuncacı yapar. Paraya tapan ulema ve düşünce adamları parayla elde edilir, dinî hisler ve vatanperverlik emelleri bu hainler vasıtasıyla sevk ve idare edilir, yani bu yüce hisler, parlak bir mevcudiyet altında hiçe indirilir. (Merkezi Londra'da olan İttihad-ı İslâm Cemiyeti bu acı istihzaların en şaşaalısıdır.)

İngiltere, baskı ve şiddet usulünü, yukarıdaki oyunlarla iğfali mümkün olmayan münevver ve hakikaten vatanperver bir küçük topluluğa tatbik eder. Lâkin İngiltere'nin en büyük mahareti din ve mezhep ihtilaflarından istifade hususunda görülür. Kimsenin nazar-ı dikkatinden kaçmadığı üzere Hindistan'da kullanılan en mühim tahakküm hilesi budur. İki yüz yetmiş milyonu mütecevaz ahalden yalnız yetmiş milyonu Muhammedî olup geri kalanı Brehmen dinine ve daha başka yerli mezheplere tabidir. İngiltere bu iki nevi din erbabı arasına öyle bir tefrika ve ayırım sokmuş idi ki bu, her iki tarafın yekdiğeri aleyhinde her husustaki düşmanlık ve tecavüzleriyle tezahür ediyordu. Bahusus Kurban Bayramları, Müslümanlarla gayrimüslimler arasında düzenli ve muntazam kıtal zamanı olmuştur.

Aynı dine tabi insanlar arasındaki mezhep ihtilaflaşması da aynı maharetle düşmanlık ve tefrikaya alet ediliyor. Ezcümle Sünnilerle Şii tefrikası.

(Devam edecek)